

PESTI SÓLET

A DOHÁNY UTCAI KÖRZET HAVILAPJA

WWW.DOHANY-ZSINAGOGA.HU

Mily félelmetes ez a hely... (7. oldal)

Hol terem az interjúalany (8. oldal)

Pesti Sólet a Yeshiva Egyetemen (12. oldal)

Foto: Wikipedia

Littner György

József másik arca – József születése

Előbb Családragény a Bibliából című könyvből olvashattunk részleteket, tavaly pedig a hetiszakaszokat, s ezeken keresztül legnagyobb prófétánk, Mózes életét mutatta be Littner Gyuri barátunk. Januártól Józsefről készített sorozatát olvashatják ezen az oldalon.

A Terah házban az istenszobrok generációkon keresztül ott maradtak, ahova annak idején Terah állította őket. Lea és Ráhel az apjuk Lábán parancsára rendszeresen közreműködtek a bálványimádó szertartásokon. Leát nem érdekelte a dolog, de kötelességből megcsinálta. Ráhel kisgyermek kora óta kiválasztott három kis istenszobrot, amelyek pajkos erdei manókra hasonlítottak és beszélgetett velük. Elmondta nekik az álmait, és közben gondolkodott. Mindegyiknek elmesélte, tehát háromszor mondta el, és közben beugrott, valójában mit is jelent az álma. Megköszönte a manóknak, mert azt hitte, ők segítettek neki. Elnevezte őket álmofejtőknek. Ezután bármit álmódott, úgy gondolta, az álmofejtő teráfimok segítettek megfejteni az álmát.

Jákob sokat volt távol Lábán állataival, amikor hazatért, szerelmesen beszélgetett menyasszonyával, Ráhellel, de az éjszakát a felesége Lea ágyában töltötte. Hét év múlva megtartották a második esküvőt is. Jákob szabadidejében tanította feleségeit az Ör.valórol. Mesélt nekik Ábrahám, Izsák és a saját történeteiről. Leára nagy hatással volt a tanítás, és úgy döntött, az életét férje I.tenének az Ör.valónak szenteli. Ráhel is teljes lelkével elfogadta az Ör.valót, de az álmofejtő teráfimokat nem tudta elengedni.

Szépen éltek hármásban Jákob, Lea és Ráhel. Jákob rendszerint a sátrában aludt, a lányok és szolgálók pedig a Terah házban levő szobáikban. Amikor Jákob valamelyik feleségével akart hálni, be kellett mennie a szobájukba. A két testvér pontosan beosztotta egymás között, hogy közös férjük kivel tölti az éjszakát. Lea szomorú volt, mert látta, hogy Jákob Ráhel szereti. Imádkozott az Ör.valóhoz, aki meghallgatta:

„Látta pedig az Ör.való, hogy Leát nem szereti és megnyitotta a méhét. És viselő lett Lea, fiút szült és elnevezte Reubennek.”

Arnold Houbraken: Ráchel mandragórát ké Leától

Ezután még szült három fiút: Simeont, Lévit, és Jehudát. Ráhel kétségbeesett, hogy ő nem tud szülni. *„Adj nekem gyermekeket, mert ha nem, meghalok.”*

Jákob életében először haragosan válaszolt szerelmének:

„Vajon Isten helyében vagyok-e én, aki megvonta tőled méhednek gyümölcsét.”

Ráhelnek eszébe jutott Sára története, aki beküldte Ábrahámot szolgálójához, Hágárhoz, hogy legyen gyermeke. Ő is beküldte Jákobot a szolgálójához Bilhához, aki két fiút szült: Dánt, és Naftálit. Lea is hasonlóan cselekedett beküldte Jáko-

bot a szolgálójához Zilpához, aki két fiút szült: Gádót, és Ásert.

Lea fia talált egy mandragórát, (ami afrodiziákum, s emiatt) Ráhel szerette volna megkapni. Cserébe felajánlotta, hogy aznap este Lea töltheti Jákobbal az éjszakát. Jákob jól érezte magát Lea ágyában is, mert ebből az éjszakából ismét született egy fiú: Jisszakár. Később szült még egy fiút, Zebulont, és egy lányt, Dinát. Jákobnak így már tíz fia és egy lánya volt, de Ráhel még nem szült, ezért könnyögött az Ör.valónak, aki végre megnyitotta méhét, és ő is szült egy fiút: Józsefet.

Giovanni Battista Tiepolo: Ráchel istenszobrokon ül

Jákob, amikor valamelyik fia már önállóan tudott létezni egyszerűen magához vette. Főként azért, hogy kiragadjon a bálványok bűvöletéből, tanította őket az Ör.valórol. Másodszorban pedig munkára fogta a fiait, hogy hamar kitanulják az állattenyésztő mesterséget. Amikor Józsefet is el akarta vinni magával, Ráhel könnyes, szerelmes szemmel nézett rá, amitől, Jákob mint mindig, most is elyengült. József gyönyörű gyermek volt, az anyja nem akarta kitenni a nap, a szél, valamint a munka gyötrelmeinek. Jákob megengedte, hogy Józsefet az anyja nevelje. Ráhel megmutatta, hogyan kell ápolnia magát, szép ruhákban járatta, sőt még az álmofejtésre is megtanította.

Letelt Jákob tizennégy évi szolgálata, de nem volt vagyona, amiből eltarthatta volna népes családját. Megegyezett Lábánnal, hogy tovább szolgál még hat évig, de most már részt kap az állatok szaporulatából. Jákob egyre vagyonosabb lett, s úgy döntött, családjával visszaköltözik atyja földjére. Összepakolta népes családját, és titokban elindult Lábán országából. Ráhel nem tudott élni szeretett álmofejtő manói nélkül, ezért ellopta őket.

„Lábán elment, hogy megnyírja juhait, azoközben Ráhel ellopta atyjának teráfimjait.”

Három nap múlva Lábán üldözőbe vette Jákob csapatát. Az Ör.való éjszaka álmában figyelmeztette:

„Órizzedjél, hogy ne szől Jákobhoz se jót, se rosszat!”

Lábán megjéjelt és csak szóban vont felelősségre Jákobot a szökésért, és a bálványok elrablásáért. Ráhel a tevéje nyergébe rejtette a lopott szobrokat és ráült, ezért nem találták meg azokat. Jákob elmondta az érveit a hirtelen távozásáról, és békét kötöttek.

„Lábán mondta Jákobnak: kössünk szövetséget, én meg te, hogy tanúság legyen köztem és közted.”

Lábán visszatért otthonába, Jákob pedig folytatta az útját, hogy elmenjen atyjához, Izsákhhoz Kánaán országába, de közben át kellett haladnia Ézsau országán.

Új generációs pénzügyi trendek

Előre megy, nem hátra... de hatásági áron kapható a farhát. Közben minden drágább, a magas infláció miatt nem csak a kasszánál kell mélyebben a zsebünkbe nyúlni, de egy adott összeg az év végére jóval kevesebbet ér, mint januárban, így a bankokba stb. tett megtakarításaink nem, hogy az ígért kamatot nem hozzák, de az inflációt sem követik. S más megoldást kell találni, ha nem akarunk, nem tudunk ingatlanba fektetni, de óvnánk pénzünket. Ha igény lesz rá, másokat is kérdezzünk az új lehetőségekről, ahogy februártól Móró Csabát, akit ismerjenek meg kicsit.

Móró Csaba

– A bitcoint születése után egy hónappal ajánlottak először egy londoni munkahelyemen. Azt terveztem, veszek száz angol fontért, ha így teszek, mára sokszoros milliárdos lehetnék. Ám úgy érzem, csalásról van szó, így kihagytam. Akkor még sem pénzügyi végzettséggel, sem tapasztalattal nem rendelkeztem, ami segíthetett volna. Amikor megvettem az első kriptómat, már túl voltam az első pénzügyi termékeket értékesítő vállalkozásom elindításán, amely megtakarításokkal és ingatlan hitelezéssel foglalkozott. Már értettem, mi a különbség a szabályozott FIAT valuták és pl. a bitcoin világa között – kezdte Csaba.

lépcsőfokát. A kriptovalutákat és a bloklánccokra épülő technológiai csodákat, amelyek a passzív kripto termelés gyümölcseivel is kecsegtethetik a hozzáértőket. Lehet, az én korosztályomnak már nem lesz állami nyugdíja, de ebben az új, decentralizált, és deflációs világban biztonságban tudhatom az oda betett értékeimet. Fontos kiemelni, a bitcoin és alternatív coinok vásárlóereje folyamatosan nőtt megszületésük óta, az olykor 80-90 %-os volatilitás ellenére is! Ugyanannyi pénzért ma kevesebbet vásárolhatunk, mint egy éve, míg a kriptók zöme többet, vagy sokszor többet ér azóta. Ráadásul e befektetések hosszabb távra szólnak igazán.

talmak növekedése is előtérbe kerül. Kedvelem a passzív projekteket, de tartózkodnék tőle, hogy bárkinek bármit is ajánljak!

A következőkben beszélek majd a kriptózás alapjairól, a bloklánccról, a lehetőségekről, saját felelősségről és a kockázatokról is. Itt külön kiemelném, hogy ez kockázatos világ, hogy itt bizony minden döntésért magunknak kell felelősséget vállalnunk. Már egy egyszerűnek tűnő pénzküldésnél is sokkal jobban kell figyelni, mint egy banki utalásnál, mert ha rossz címet adunk meg, nekünk kell vállalnunk a felelősséget. Éppen ezért, amiről beszélni fogunk, csak tájékoztatás, szemlélet és lehetőségek bemutatása, illetve oktatás és nem ajánlat-tétel, vagy befektetési tanácsadás.

ugyanis – a pénzmossási törvény miatt – kérhetik annak igazolását, honnan volt/van pénzünk. Ettől persze nem kell megijedni, mert akár a korábbi számlaforgalom is bizonyíthatja, hogy volt miből befektetnünk. De már ennek is érdemes pontosan utánanézni, hogy mire lehet szükségünk.

Csaba elmondta, hogy még sok mindenről szeretne szót ejteni, így a kedvenc passzív projektjeiről, mint a különböző defi lekötések, stakelések, farmolás, liquiditás szolgáltatás, illetve néhány jónak ígérkező, ámbár rizikósabb passzív lehetőségről. Véleményével szeretne hozzájárulni ezekről az újdonságokról átfogóbb tudása legyen azoknak, akit érdekel a

– Ezt a világot tanulni kell, akár csak annak idején a mobiltelefont, vagy az internetet. Semmi sincs ingyen! A pénz-ido-tudás hármásából legalább kettővel rendelkezni kell, de így sincs garancia. A csatornámon is minden nap elmondom, „a Te pénzed, a Te felelősséged”! Ebben a világban is akadnak kényelmi szolgáltatások, de az itt is mindig rizikóval és kitettséggel jár. Persze ahogy nő a rizikó, úgy a ju-

Mindenkinek el kell végeznie a saját kutatásait, információk gyűjtését és végül, mindenki maga dönt. Fontos tudni, hogy az idejévtől aktuális jogszabályok szerint az itt szerzett jövedelem adóköteles, mely a nyereség 15 %-a. Ám nem csak az adóhatóság felé lehet kötelezettségünk, hanem a saját bankunk felé is, amikor realizálunk és a számlánkra visszautaljuk a pénzünket. Nagyobb összeg esetén

kripto világa és amúgyis elvégzi saját kutatását ebben a néha őserdő sűrűségű rengetegben. Sokak számára veszélyesnek tűnhet ez a terep, mint ahogy neki is annak tűnt! De ő szereti az ilyen típusú kihívásokat, amelyekben információ szerzésével lehet átvágni az új, innovatív jellegű területeken, erre a szórakoztató kalandra invitálok az olvasókat, találkozunk legközelebb. (sch)

– Egy éve indult a [ProfitFactor youtube csatorna](#), amelyben néha szórakoztatva is, de inkább edukatív tartalommal igyekszem megmutatni a közösségnek a fizetőeszközök következő evolúciós

Jó hírek a SZIN-ről

Nemzetközi sztárokat és egy nagy csokor hazai fellépőt jelentett be első körben a legnagyobb nyárzáró bulink, a Szegedi Ifjúsági Napok. A Tisza-parti fesztiválra érkeznek – mások mellett – Jason Derulo, Rag'n'Bone Man, Tom Grennan és Alle Farben. A SZIN augusztus 24-27. között lesz a már megszokott helyen, a Napfény Városában, a Szegedi Partfürdőn.

Első nekifutásra harminc névvel jelentkezett az itthoni nyárzáró bulisorozat, a Szegedi Ifjúsági Napok és rögtön – a legnagyobb hazaiak mellett – már négy világsztár is helyet kapott a listán.

– A korábbi években is egymásnak adták a mikrofont a SZIN-en a nemzetközi sztárok. Míg a 2020-as elmaradt fesztivál után tavaly a hazai zenészeknek igyekeztünk segíteni a fellépési lehetőséggel, két év után újra visszatér hozzánk a nemzetközi felhozatal – mondta Kolonics Erika, a SZIN főszervezője. – Egyelőre négy külföldi fellépőt jelentünk be, de hamarosan jönnek továbbiak is.

Már biztosra vehető, hogy jön a SZIN-re korunk egyik legsikeresebb R'n'B és pop előadója, Jason Derulo, a Human című szupersiker dalt jegyző Rag'n'Bone Man, aki egy hosszabb visszavonulás után tavaly rukkolt elő új albummal.

2022 új zenéket és az eddigi legnagyobb műsoraimat jelenti – írta Tom Grennan, aki szintén a tavaly megjelent lemezének dalait (is) hozza.

A most bejelentett hazai sorban ott van Majka & Curtis, a Bagossy Brothers Company, BSW, a Wellhello, a Follow The Flow, a Punnany Massif, a Vad Fruttik, a 30Y, ByeAlex és a Slepp, Alee, a Honeybeast, Horváth Tamás, Azahria, a Carson Coma, Krúbi, a Bëlga, az Esti Kornél, Manuel, a Lóci játszik, Dzsúdló, az Elefánt, a Bohemian Betyars, a Road, a Supernem, a Fish! és a Csaknekedkislány.

Jegyek online a www.szin.org/jegyek oldalon már kaphatók.

Pesti Sólet menü

Kreplah, (hús)leves húsos batyuval

Hozzávalók: A tésztához: 25 dkg liszt, 2 tojássárgája, só, fél csésze víz

A töltelékhez: 30 dkg darált marhahús, 1 db hagyma, 1 db tojás, 2 ek olaj, só, bors

Elkészítés: Főzünk bármilyen húslevest. /Már rengeteg húsleves receptet olvashattak nálunk, válasszák ki a leg-szimpatikusabbat./

A tésztához verjük fel a tojásokat. Adjuk hozzá a sót, a vizet és annyi lisztet, hogy közepesen puha tésztát kapjunk. Gyúrjuk össze, majd vegyük ketté, és takarjuk le egy nedves kendővel.

A tésztát nyújtjuk ki vékonyra, majd derelyeszaggatóval négyzetekre vágjuk, megtöltjük, ezt követően hajtsuk félbe, hogy háromszögletű legyen. A széleket lisztes kézzel jó erősen nyomogassuk össze, de megkenhetjük még tojással is.

Forraljunk vizet, majd főzzük őket 15 percre. Levesbetétként kínáljuk.

Káposztás tésztával töltött kacska

Hozzávalók: 3 konyhakész pecsenyekacsa, só, majoránna, 0,5 kg csuszatészta, vagy nagykockatészta, 1,3 kg fejes káposzta, 5 evőkanál kristálycukor, 0,2 l olaj, 3 mokkáskanál őrölt fekete bors, 5 tojás, 3-3 sárgarépa, petrezselyemgyökér és vörshagyma, 3 mokkáskanál sűrített paradicsom (paradicsompüre), finomliszt

Elkészítés: A padlizsánt kockára vágom és az egész fokhagymagerezdekkel serpenyőben fedő alatt, közepes lángon kis olajjal, sóval megpirítom. Amíg sül, elkészítem a paradicsomszószot.

A hagymát apróra vágom, és egy magasabb lábosban üvegesre pirítom egy picit olajon. Hozzáadom a fokhagymát és a bazsalikomot, és együtt pirítom, amíg a fokhagymagerezdek szét nem nyomhatóak. Ekkor ráöntöm a paradicsom konzervet, belekeverem a sajtkrémet, sózom és felforralom. Mire letakarom a fedővel a szószot, hogy formi tudjon, pont puha is a padlizsán, amit egy robotgépbe teszek, hozzáadom a gombócok összes hozzávalóját, és turmixolni kezdem, amíg egy kézzel formázható puha massa nem lesz belőle. Nem baj, ha nagyobb dió- vagy fenyőmag darabok maradnak benne. A kész masszából kanállal vagy kézzel diónyi gombócokat formázok, és egy serpenyőben, kevés olajon mind a két oldalukat megsütöm. A kész gombócokat a mártással találom, parmezánnal és friss bazsalikommal megszórva a tetején. Kifőzhetünk hozzá spagettit is és ehetjük azzal is.

Hámán táska

Hozzávalók: 35 dkg rétesliszt, 15 dkg margarin, 1 dkg élesztő, 10 dkg cukor, só, reszelt citromhéj, 2 tojás, kevés rum, szilvalekvár vagy máktöltelék.

Elkészítés: A lisztet elmorzsoljuk a margarinnal és az élesztővel. Belekeverjük a cukrot, a sót, a citromhéjat, a két tojást, és annyi rumot adunk hozzá, hogy jól nyújtható tészta legyen. Kinyújtjuk, és háromszögletű darabokra vágjuk. Szilvalekvárral, vagy mákkal töltjük, félbehajtsuk, szélét lenyomkodjuk, és tojással kenve kikent lisztezett tepsiben pirosra sütjük. Készíthetjük úgy is, hogy nagyobb pogácsaszaggatóval kivágjuk, a töltelék középre rakjuk és három oldalról felhajtsuk, középen összenyomjuk.

Jó Étvágyat!

Másfél millió éves ember

Az Izraelben eddigi feltárt legősibb, 1,5 millió éves emberelőd-maradványokat azonosították – jelentette a Walla hírportál.

Az Afrikán kívüli második legjelentősebb prehisztorikus, Ovadia nevű izraeli lelőhelyen talált másfél millió éves csigolyacsonatok új megvilágításba helyezik az ősi emberelődök ázsiai és európai elterjedésének történetét.

Az új lelet alapján, a korábban elfogadott vélekedéssel ellentétben legalább két hullámban zajlott a kirajzás Afrikából Eurázsia irányába. Eddigi tudásunk szerint az első hullámban, kb. 1,8 millió éve az ősi emberek eljutottak a mai Georgiába, ahol a mindeddig legfontosabb Afrikán kívüli lelőhelyen, a Dmanisi régészeti helyszínen találták meg ennek nyomait.

A Kinneret-tótól délre, a Jordán völgyében, a Beit Zear kibuc melletti Ovadia lelőhelyen talált maradványok azt mutatják, ezután egy második hullám is következett 1,5 millió évvel ezelőtt, amely áthaladt Izrael földjén.

A kutatásban részt vett az izraeli Bar-Ilan Egyetem, az Ono Akadémia központ, az amerikai Tulzai Egyetem és az Izraeli Régészeti Hatóság (IAA).

Ovadiát az 1960-as évek óta számos alkalommal kutatták a szakemberek, területén gazdag és ritka állatcsontokat, valamint kőszerszűket tártak fel.

Másfél millió éves, kovakőből készült vágóeszköz
(Fotó: Dafna Gazit/IAA)

A közelmúltban újraindultak az őstörténeti ásatások, és átvizsgálták az elmúlt évtizedekben begyűjtött leleteket, melyeket a Jeruzsálemi Héber Egyetem nemzeti természettudományi gyűjteményében helyeztek el. Ezek között Miriam Belmaker paleontológus 1966-ban feltárt, körülbelül másfél millió éves emberi ágyéki gerinccsigolyákat azonosított.

Alon Baras, a Bar Ilan Egyetem Azrieli Orvostudományi Karának anatómiai és evolúciós kutatója szerint ez a csontdarab eldőnti a régi vitát az afrikai kirajzásról, mert egyértelműen bizonyítja, hogy több vándorlási hullám volt.

– Ezek az emberelődök a csigolyáik mérete és alakja közötti különbség alapján különböztek a Georgiában feltártaktól – mondta a tudós az Izraelben eddig felfedezett legősibb emberi csontokról.

Ella Bin professzor, a gerincfejlődés szakértője szerint egy korához képest magas 12-16 éves fiú maradványát találták meg. Hozzátette, ha ez a fiatal elérte volna a felnőttkort, több mint 180 centiméter magasra nőtt volna. Mérete hasonló az ebből az időből származó afrikai nagy előemberéhez, és különbözik a Georgiában lelt alacsony előemberektől.

– Mindezek alapján úgy tűnik, legalább két ősi embert azonosítottunk Afrikán kívül az alsó pleisztocénként ismert időszakban. A bevándorlás minden hulláma más-más embert hozott magával – mind megjelenésükben, mind közszerzármaik készíteményében, mind pedig abban az ökológiai részben, amelyet maguknak élőhelynek kiválasztottak – foglalta össze a kutatás tanulságait Alon Baras.

(Forrás: MTI)

Négyszázötvenezer fa a városok hűtéséért

A több városi fa csökkenti a hőmérsékletet, továbbá elősegíti az egészségesebb életmódot és csökkenti az éghajlatváltozás negatív hatásait.

Bárki, aki valaha is próbált már végigsétálni Izrael forró utcáin a nyár derekán, a hőségben, tudja, hogy könnyen napszúrást kaphat még akkor is, ha igyekszik védekezni ellene. Egy új terv azonban sokkal könnyebbé teszi az ilyen sétákat.

A kormány jóváhagyta azt az országos tervet, amely szerint a következő két évtizedben mintegy 450 000 fát ültetnének a városok utcáira Izrael-szerte, hogy ezzel is küzdjenek az éghajlatváltozás ellen, illetve hűtsék az utcákat.

A fákat 100 helyi önkormányzat majd 3200 kilométer hosszan ülteti el, hogy aztán 2040-re folyamatos, 70 százalékos árnyékot biztosítson a potenciálisan legforgalmasabb gyalogos járdáknak – olvasható az [Israel Hayom](#) cikkében.

– Az izraeli kormány egyik kiemelt feladatának tartja az éghajlati változást, s annak kezelését, megoldását. Ehhez pedig hatalmas segítséget nyújtanak a városi faültetés el – emelte ki honlapján a Környezetvédelmi Minisztérium.

– A nagyszabású ültetési akció javítja az emberek hőkomfortját a városi terekben, elősegíti a gya-

lógást és az egészségesebb életmódot, jelentősen csökkenti a hőszigeteket, és hozzájárul az éghajlatváltozás és a szennyezés egyéb negatív következményeinek mérsékléséhez.

Az elfogadott tervek szerint feltérképezik a meglévő fák árnyékolását, mielőbb megoldják a finanszírozást a városi erdőgaz-

dálkodási beruházásokhoz, és aktualizálják a zöld építkezési szabványokat, az új fák ültetésére és a meglévők megőrzésére.

Az illetékes minisztériumok egy több éves, 700 millió dolláros programot dolgozni ki, amelyet a 2023-2024-es költségvetési vitákban részeként terjesztenek a kormány elé.

Mózesi törvények az oltártól az uzsoráig

Kettőslátás - A Biblia a teológus és a filozófus szemével

Korábban az erabbi beszélgetésfolyamban Dési János, dr. Frölich Róbert és dr. Gábor György segítségével ta-nulhattunk a zsidósághoz kapcsolódó szokásokról és sok egyébről. De azóta sem maradtunk a trió nélkül, Kettőslátás - A Biblia a teológus és a filozófus szemével indult új sorozat, melyet szerdán **18:00-tól**, az ima után követhetnek a dohányos zoom-on. S kövessék is figyelemmel, mert az előadásokat NEM lehet visszazéni. Azért a Pesti Söletben rendre adunk egy rövid összefoglalót az elhangzottakból.

Az oltár elkészítésével kapcsolatos törvények során olvashatunk arról, hogy „az oltárhoz ne menjél fel lépcsőkön, nehogy a meztelenség látatónvá válhasson” – indította az utolsó, lapzártánk utáni januári beszélgetést Gábor György.

Frölich Róbert elmondta, Ibn Ezra szerint nem kell szó szerint értelmezni a szöveget, mert ez a veszély nem fenyegetett. Főrabbinok hozzátette, ekkor még nem szabályozta semmi a papi ruhát, ezért a szexualitásnak még az elvi lehetőségét is tiltani akarták, főként, hogy a környező népeknél akár orgiára is sor kerülhetett ott...

Ezután a rabszolgákról szóló törvényekről olvashatunk, melyek a háborúban szerzetekre és az adósság miatt magukat eladva azzá váltak az érintettek. Rájuk, a hébreknek enyhébb szabályok vonatkoztak, mint az idegenekre, akiknek így is sokkal jobb dolguk volt, mint a környező népeknél, lényegesen emberségesebben bántak velük, ráadásul még jogaik is voltak. Talán a legfontosabb, itt nincs örök rabszolgaság. A törvények között rengeteg „de” és „ha” olvasható. /Egyedül jött, feleséget jött, gazdája adott feleséget stb./

Az oltárral (vallással) kapcsolatos törvények után a szabadsággal (rabszolgaság), majd az étellel, testi sértésekkel kapcsolatos különböző törvények jönnek. Itt már különbséget tesz szándékosság és véletlen (gondatlan) elkövetés között, akár emberölés esetén is. /Utóbbiak számára hozták létre a menedékvárosokat./ Nem a büntetés, a kártérítés áll a középpontban.

A februári első beszélgetésben jött elő a jól ismert „szemet, szemért...” törvény. A Tóra ott folytatja, ahol Hammurabi (Hammurapi) törvénye – i.e. XIII. század – befejezi. /A képen Hammurabi áll Shamash, az Igazság Istene előtt és hallgatja a parancsolatokat./ A törvény szellemét kell figyelni és nem szó szerint értelmezni a leírásokat. Azonban közben érvényesül a *lex talionis* (a megtorlás törvénye), az elszennvedett sérülésért, vagy kárért az elkövetőnek is azt a sérülést kell elszennvednie, azt az értéket kell kárpótlásul

adnia/fizetnie. Előnye, hogy korlátot szab a bosszúnak, amely csak arányos lehet. /A különböző társadalmi szintű emberek között viszont a kompenzáció elve érvényesül./ Ábrahám is ismer(het)te Hammurabi törvényeit, így érthető, hogy a mózesi törvények is építenek rá.

Előadóink beszéltek az (arányos) önvédelemhez való jogról, s arról, hogy számos cselekmény elkövetése kapcsán fontos, hogy nappal, vagy éjszaka, sötétben történik. Majd szóba kerültek az állatok által elkövetett cselekmények, s azok következményei. A gyilkoló állat húsát, a levágását követően (véltetően) azért nem lehetett elfogyasztani, mert azzal kvázi hasznot húztak volna egy ember halálából.

Főrabbinok kiemelte, Mózes arra kap felhatalmazást, hogy vezesse ki a zsidókat Egyiptomból, s majd vigye be őket az Ígéret Földjére. Mózes a negyven év vándorlás közben felépít egy árnyékállatot, s ezért is születnek már menetközben törvények, mert azokat könnyebb átültetni, mint a honfoglaláskor majd nulláról elkezdni.

Hallhattunk a tolvajok, vagy az állatok okozta kárról, s az állatokban okozott kárról, illetve a megfelelő elmentételezésről, kárpótlásról.

A szövegek nem csak úgy egymás után szerepelnek, hanem logikus rendben követik egymást. Nincs tökéletes bűn elkövetés, mert a nyoma (zömében) ott marad a lelkekben. S persze, ha nincs is tanu, I.ten mindenképp látta.

A törvények szólnak a jósokról, jósnőkről stb., akik beleavatkoznak az i.teni tervbe, mert a jövőt csak I.ten láthatja. Így aki erről beszél, széltákos, s ezért „ne hagyd élni”.

Ezt követően az állatokkal való együttlét tilalmáról olvasunk, ami manapság, a XX. században nyilván elborzasztja az embereket, ám az ókorban ez nem számított különlegességgnek. Sőt, a környező népeknél ez bevett gyakorlat volt, s nem minősült perverziónak. Mint minden, ez a törvény is a Teremtésig („szaporodjatok és sokasodjatok”) megy vissza, a zsidók rájöttek, hogy ebből

a „nászból” semmi nem lesz, ezért tiltották és büntették. /A görögöknél az istenek különböző állatok képében is megjelentek, ezért még dicsőség is lehetett állattal hálalni./

Az ókori társadalomban a legvédtelenebbek, legkiszolgáltatottabbak: az idegen, az özvegy és az árva, őket I.ten veszi védelmébe a következő törvényekben. Ráadásul felhívja a figyelmet, hogy: „Emlékezz, hogy Te is idegen voltál Egyiptomban”.

Az antiszemita felfogással ellentétben az uzsoraszedés tilalmánál a „népemből való” nem csupán a zsidókra vonatkozik – ahogy az előző törvények sem.

Következő alkalommal tartson velünk Ön is, az ima után, **18:00-tól** a zoom-on.

Meeting ID: 389 906 7799.

Jelszó: dohany.

A belépő „kódokkal” kéthetente **keddenként** is hallgathatnak egy érdekes előadást, ezeken Kaczvinszky Barbarát követhetik szintén **18:00 órától**.

Hammurabi törvényoszlopa

Megilla-olvasás

A purimi szokásoknak megfelelően idén is felolvassuk Eszter könyvét az ünnepet megelőző este, illetve másnap reggel a Dohány zsinagógában.

A Megilla-olvasás március 16-án (szerdán) 18 órakor, míg másnap reggel 7:30-kor kezdődik.

I M A R E N D

Hétköznap: **7:30-kor** kezdünk reggel, míg az **esti ima időpontja 17:00 óra**, helyszín a Talmud-Tóra.

Péntek esti ima: **17:00-kor** már a **Hősök Templomban**.

Szombat reggeli ima **Hősök Templomban**:

Sachrisz: **9:30**,

Tóraolvasás: **10:00**

Muszáf ima: **kb. 10:45**

Vasárnap reggeli ima: **8:00-kor** kezdődik.

Fontos, a zsinagógába csak **védeltségi igazolvány felmutatásával** lehet belépni.

Kérjük, csak az jöjjön, akinél eltelt már 2 hét a második oltás után, és egészséges!

Mily félelmetes ez a hely...

Jákob miután elmenekül otthonról, megalszik valahol, lát egy álmot, s amikor felébred, akkor ezt mondja: „Mily félelmetes ez a hely, nem más ez, mint az ég kapuja, az I.ten háza” – adott magyarázatot dr. Frölich Róbert új előadás-sorozata címére. Január végétől minden második hétfőn, az ima után (17:30-kor) kezdődik a program a Talmud-Tórában. Legközelebb február 28-án várják az érdeklődőket. Egy kis ízelítő az első tanítás(ok)ból.

Förbink kiemelte, az a hely a zsidó tradíció szerint, ahol később Salamon felépítette a Szentélyt. /Nem mellékesen, ez a mondat olvasható a Kazinczy utcai zsinagóga homlokzatán./

Frölich Róbert beszélt arról, hogy sokan mennének/jönnének templomba, de sok mindennel nincsenek tisztában, ezért inkább nem teszik meg. Három szempontból vizsgáljuk meg az i.tentiszteletet: mikor, hol, mit?

A Talmud, minden zsidó tudás tárháza, törvény-, és legendagyűjtemény, de található benne matematika, biológia és minden. Az első traktátus az áldások címet viseli, s foglalkozik az imarenddel. Háromszor imádkozunk egy nap, mert a három ősapa (Ábrahám, Izsák és Jákob) megalapította és elrendelte. Más értelmezés szerint a Szentélyben bemutatott három áldozati rendre utal. Itt választ kapunk a hol-ra is – a Szentélyben. /Később zsinagógában./

Jákob oltárt épít az álm helyén, mert ott járt I.ten – ekkor még lokális I.tenben gondolkodtak. A sivatagi vándorlás során a zsidók máshol

építik fel a pusztai szentélyt – úgy vélték, mindig velük tart, náluk van otthon. Salamon már azt mondja a Szentély építése után, hogy nyilván ez az épület nem azért van, hogy I.ten beköltözzön oda, hanem azért, legyen, hol imádkozni.

Mózes II-ben olvashattuk (nemrég), I.ten ad engedélyt arra, hogy bárhol lehessen szólni hozzá. Már csak a nyelv a kérdéses. A Talmud arra jut, csak bizonyos imákat kell héberül, arameusul mondani, amúgy pedig bármilyen nyelven megtehető.

A bölcseink szerint a reggeli ima Ábrahámhoz kapcsolódik, mielőtt elindul, hogy feláldozza Izsákot, még egyszer megpróbál hatni I.tenre. Izsákhoz köthető a délutáni ima, mert mielőtt Rebbekát elveszi feleségül, kimegy a mezőre, hogy elmélkedjen, beszélgessen...

S végül az esti ima Jákobé, ugyanis amikor megérkezik a már említett helyre és találkozik I.tennel, szól hozzá.

Természetesen akadnak más magyarázatok is. Hogy mit? Bármit! Örömet, bánatot, kérést, megbánást. Ezeket mind elmondhatjuk a saját szavainkkal.

A jelenlevők megtudhatták miért is kell tíz felnőtt férfi a minjéhez, s hogy a tíz többször is előjön a Tórában.

Kedves Hittestvérek!

Megkezdődött az 5782-es zsinagógai év. Néhány esztendő szünet után 2017-ben vezettük be ismét a kultuszjárulékat.

Úgy gondoljuk, hogy az évi 6000.-Ft senki számára sem volt megterhelő, ugyanakkor a körzeti tagok összetartozását jelképezte. Mára több mint 100 kultuszjárulékos tagunk van, ami nagy örömünkre szolgál. Még jobban örülünk annak, hogy a befolyt összeg sokszorosát sikerült tagjainknak visszajuttatni, kedvezményes utazások, kirándulások, vacsorák, formájában. Színházi előadásokat szerveztünk ingyenesen, de Kulturális Páholyunk is sikerrel működött. Szeretnénk, ha 2021-ben még többen lépnének tagjaink sorába. Kultuszjárulékos éves díját nem emeljük, lehet havi, negyedéves vagy éves formában fizetni. Továbbra is igyekszünk sok rendezvényt tartani, melyek tagjaink számára ingyenesek, vagy kedvezményesek lesznek, higgyék el érdemes nálunk tagnak lenni! A kultuszjárulékos csekken, illetve utalással is befizethető.

BZSH. Dohány utcai Zsinagóga:
11707024-20471437

Mindenkit várunk sorainkban, gyerekek közén, érzétek jól magatokat nálunk.

Dr. Frölich Róbert
főrabbi

Nádel Tamás
elnök

Meghívó

Kedves hittestvéreink, **2022. március 6-án Tóraavatást** tartunk a Dohány utcai zsinagógában. A Tóraavató **menet** a Wallenberg- emlékparktól, a fától indul **15 órakor**.

Útvonala: Wesselényi utca-Kazinczy utca-Dob utca-Rumbach Sebestyén utca-Madách tér-Károly körút-Dohány zsinagóga.

A Dohány utcai zsinagógában **15:45-kor** kezdődik a Tóraavató **liturgiai műsor** keretében.

Mindenkit sok szeretettel várunk!

Csatlakozhatnak a menethez, illetve találkozhatnak a Dohány zsinagógában is! Ünnepeljének velünk!

Dési János

Hol terem az interjúalany

Az az állítás, hogy a „történelem az élet tanítómestere” valószínűleg nem állná ki a valóság próbáját. Vagy rossz tanítómester lenne, mert hány olyan példát tudunk, hogy a népek nem tanulnak a múltjukból – pedig ott van az orruk előtt. Igaz. Ezzel együtt, mégiscsak fontosak azok az intézmények, amelyek a múlt pontos felidézését tűzik zászlajukra. Legalább az esély, a lehetőség megmaradjon ahhoz, hogy a történelem tragikus fordulatairól minél többet tudjunk, hátha akkor nagyobb sanszsal kerüljük el azt, hogy megismétlődjének.

Évek óta vehetek részt abban a projectben amely az egyik legjelentősebb ilyen múzeumnak gyűjt anyagokat a Washington D. C. székhelyű United States Holocaust Memorial Museumnak.

A washingtoni Holocaust Múzeum nemcsak egy fontos kiállítótér és emlékhely az Egyesült Államok kormányzati szívében, de ahogy egy múzeumnál elvárt, komoly gyűjteményekkel, archívumokkal rendelkezik. Kollégáimmal alapvetően életút interjúkat készítünk (oral history interjúk) a holokauszt történetéről. A Spielberg Alapítvány már 1994-ben elkezdte gyűjteni a túlélők visszaemlékezéseit, több mint 55 ezer jött össze nekik 43 nyelven. Az USHMM-ben mi nemcsak túlélők – akik nemcsak zsidó lehetnek persze, hiszen a náci népirtás nem kímélte a romákat, a szlávokat, a melegeket, vagy a sérült embereket sem – hanem „szemtanúk” (bystanders) visszaemlékezéseit is gyűjtjük. Azaz olyan embereket, akik nem zsidók, akiket személyükbe nem ért represszió, de akadnak még személyes emlékeik a múltból.

Akiknek azokat a történeteket felidézem, amelyeket összegyűjtöttünk – és párat már itt a Pesti Sólet hasábjain is bemutatunk – azt szokták odaszúrni, na jó, jó, de ennyi idő után, hogy találtok interjúalanyokat? És valóban ez a legfontosabb kérdés, mert sok év, sok ország után az a tapasztalatunk, hogy legtöbbször szívesen mesélnek a múltból, még akkor is, ha az szomorú vagy fájdalmas is számukra. Országoként változó hogyan akadunk az interjúalanyokra, de akadnak közös pontok is.

Először kiválasztunk egy területet, legyen elsőre ez Kárpátalja, ahol elég sokat dolgoztunk. Elolvassuk, amit lehet a történelemről, keresünk szakértőket, szerzőket, akik foglalkoztak a kérdéssel. Aztán olyan embereket, akik segíthetnek nekünk. Vagy, mert maguk is, mint újságírók, történészek részt vettek hasonló munkában. Esetleg, mert jó kapcsolatépítők, akiket egy közösség tagjai is elfogadnak. Sokat segíthetnek a különféle egyesületek, szervezetek. Több faluban papok voltak azok, akik ajánlottak nekünk interjúalanyokat, sőt, el is kísérték hozzájuk, és beajánlottak minket. A kisebb településeken az interjúk végén megkérdeztük beszélgetőtársunkat, ki tudna még nekünk a régi időről beszélni, s szinte mindenütt mondtak új neveket. Arrafelé elég barátságosak ahhoz a népek, ha bekopogtunk valakihez ismeretlenül és váratlanul, akkor helyet kínált és rövidesen már forgott is a kamera.

Beszélgetőtársaink többsége a negyvenes években még gyerek volt. Bár akadt négy-öt száz év feletti interjúalanyunk is, mégis a legtöbbször a gyerek- és egész fiatal éveikről számoltak be, amikor még jelentős zsidó közösséggel éltek itt együtt. S meglepően részletesen tudták felidézni a zsidó szokásokat, étkeket, viseleteket. Minden interjúalanyunkat arra kérünk, amilyen részletesen csak tudja, mesélje el a saját történetét, beszéljen a szülei szociális helyzetéről, a mindennapokról, amire csak emlékszik.

(A Spielberg Alapítvány remek interjúiban inkább csak a holokauszt idejére koncentráltak.) Komoly és hosszú elemzések születtek, és reméljük, születnek is, arról, ki hogyan emlékezik a zsidók társadalomból való kirekesztésére, majd deportálására s a vészkorszak utáni esetleges visszatérésükre. Miközben ezeknek az embereknek a többsége sajnálattal beszél történelemről, általában úgy vélik, a németek tettek mindent, a deportálástól, összegyűjtéstől, sárga csillag rendelethez. Legalábbis magyar interjúalanyaink többségének így rémlik. Míg – és ez is külön elemezni akarjuk – az ukránok, ruszinok többször tudják felidézni azt, hogy a deportálást tulajdonképpen a magyar hatóságok – amelyek őket is elnyomták – hajtották végre. Albániában, ahol sokkal kevesebb zsidó élt – de őket mind megmentették – ugyan nehezebb alanyokat találni, de az albánok büszkéek arra, hogy a „művelt” Európa nagy részével szemben ők tényleg megvédték zsidó embertársukat, ezért könnyebb is interjúalanyt találni.

Olaszországban, ahol szintén sokat dolgoztunk, más a helyzet. Rómában igyekszünk mindent előre megszervezni, beosztani. Egy nagyvárosban nem működik, hogy csak úgy ismeretlenül

becsengetünk. Egy kis falu történetét is most dolgozzuk fel, s ott egy kiváló helybéli barátunk segít kapcsolatokat építeni, dokumentumokat keresni. Nélküle semmire sem jutottunk volna, s mi is próbálunk segíteni neki abban, hogy San Donato val de Cominoban egy emlékműzeum jöjjön létre.

Sokszor kérdezik, de honnan tudjuk, igaz-e amit mondanak nekünk.

Talán első pillanatra furcsa, de nem is ez a lényeges. Az interjú ugyanolyan történelmi forrás, mint egy irat, levél, dokumentum a levéltárban – s az sem biztos, igaz-e amit abban leírtak.

Mi összegyűjtjük az anyagokat és a történészek dolga a források összevetésével eldönteni, mi hogyan illik bele egy nagyobb képbe. Ráadásul érdekes és jellemző, hogy melyik korban kik hogyan emlékeznek, vagy nem emlékeznek, egy ilyen eseménysorra. Ilyen mennyiség már alkalmas arra, hogy akár statisztikai szempontok alapján is feldolgozzák az összegyűjtött anyagot. (Egy részletesebb elemzés itt érhető el: <https://tinyurl.hu/RXns>)

Az általunk készített interjúk – sok ezer van már belőle – bárki számára elérhetőek az www.ushmm.org oldalon. Használják filmesek, a múlt iránt érdeklődők, történészek vagy olyanok, akik a következő generációnak akarják átadni, mi is történt.

És nyilván más a hatása egy száraz tankönyvi szövegnek, mint egy könnyes szemű, kezeit tördelő néni figyelve. Az interjúkon túl gyűjtünk dokumentumokat és jellemző tárgyakat is, hogy minél teljesebb képet lehessen mutatni a történelemről.

Ha valakinek van ötlete, bátran keressen a desijanosa@outlook.com címen.

Deus ex machina

Szentgyörgyi Zsuzsa

Isteni beavatkozás, avagy csupán egyik a hatásosabb természeti jelenségek között? Ráadásul, érdekes különbözőségként, most éppenséggel ez az „isten” nem a színpad feletti gépezetből, hanem a föld alól tört elő. Az alábbi írás a www.viszont.hu oldalon jelent meg először.

Elmondhatjuk: ugyancsak izgalmasan indult a 2022-es év, mert már a második hetében is, január 15-én egy hatalmas földalatti vulkánkitörés rázta meg a távol-keleti Tonga-szigetet. Hatása, lökéshullám formájában, a fél földgolyót körbejárva, hazánkig is elért. A kilövellt hamu és részecskék mintegy 20 kilométeres magasságig, egészen a sztratoszféráig elhatoltak.

Oda, ahová földi lények, a solar geoengineering, vagyis a napkutató geomérnökség tudós kutatói egy szerény léggömb segítségével akarnak fellőni némi, egyelőre kevéske, speciális anyagot, hogy tanulmányozzák, segíthet-e egy ilyen módszer az üvegházhatás felmelegítő hatásai elleni védekezésben. Ezek a merész kutatók úgy vélik, ha ebből az anyagból (amelynek egyik vegyületét vízkő alakban kellőképpen utáljuk) egy védőernyőt hoznának létre a sztratoszférában, akkor kevesebb napsugárzás, tehát kevesebb hő érné el a földfelszín közeli légreteget, megakadályozva a veszélyesnek ítélt légköri felmelegedést. Ámbár, ez egy erősen kétséges, sok tudós által vitatott módszer lenne. És íme, most belépett a deus ex machina, az isteni beavatkozás. Igaz, nem felülről jött, hanem éppenséggel alulról, a lényegében velünk átellenben elhelyezkedő Tonga-szigetek tengere alól, ahol kitört egy, elég régóta csendben maradt vulkán. Ma még csak becsülni lehet a földi klímára gyakorolt hatásait. Könnyen lehet, hogy pár évig hűvös, esős nyarak és túlságosan hideg telek várnak ránk. Ez már megtörtént, amikor 1980. május 18-án, hosszas előjelző események sora után kitört az USA északi részén, Washington államban az égbe nyúló Mount St. Helens vulkán.

Valóban lesz befolyása a mostani kitörésnek a földi klímára, avagy szép lassan eloszlanak a kilótt részecske-tömegek? Egy jeles geológus szakember nyilatkozata szerint kétséges a hosszú távú hatás: „Az első műholdas adatok szerint a sztratoszférába jutó kitörési felhő nem volt kén-dioxid gázban gazdag, ami miatt a vulkánkitörésnek valószínűleg nem lesz klimatikus hatása”.

Reménykedjünk. Ámbár, ha mégis lesz hatása, akár pozitív is lehet. És akkor a számiknak sem kell tartaniuk a sztratoszférát borító, ernyőként ható kísérleti anyagok fellövésétől, mert a deusként megjelenő tongai vulkán elvégezte ezt a feladatot a tudós kutatók helyett.

Van azonban az ilyen Természet általi beavatkozásnak más tanulsága is, amit ajánlatos ismernünk és a teendőkben, nemkülönben a kilátásainkban is mindenkor figyelembe kell

Tonga, vulkánkitörés

vennünk. Ez pedig a nagy rendszereknek különleges tulajdonságai – már pedig a mi égitestnyi lakóhelyünk, a Föld is bőven idesorolható – az, hogy igencsak összetettek, az egyes rész- és alrendszereik erősen hathatnak egymásra. Az ilyen nagy rendszerek működése nemlineáris tulajdonságú. Ne tessék elborzadni a szótól, mert azt jelenti csak, a történések, az események és a rájuk adott válaszok nem egyenes vonalban, közvetlenül következnek be. Márpedig tapasztalható, hogy a Földünk egészségért aggódók az esetek nagy részében inkább csak lineáris, egyenes vonalú menetekben gondolkodnak. Még a sikeres műszaki és közgazdász szakemberként, kiemelkedő vállalkozóként általam nagyra becsült Bill Gates is tetten érhető ebben a gondolkodásmódban. Most ez a helyzet, elemzi alaposan a könyvében, 2050-ig ezt kell – konkrétan előrevetített eljárásokkal, teendőkkel – elérnünk. Márpedig a nagy rendszerekben sok a belső visszahatás-visszacsatolás, a káosz-jelenség, a pillangó szárnyának rebbenése, ahogy a kiváló brit tudós, lelkes környezetvédő, James Lovelock oly szellemesen megfogalmazta.

Aggasztó, hogy éppen a legerőteljesebben nyomuló zöld aktivisták, no meg a mindenben igen határozott nézeteket valló, de többnyire kevés

szakértelemmel rendelkező politikusok gondolkodnak leegyszerűsített modellekben: egy egyenesen megjósolható jövőjű földi létben. Holott Gaia egy összefüggő rendszer, amelynek élő és élettelen összetevői állandó kölcsönhatásban is vannak. Amihez még hébe-hóba galaktikus, csillagrendszeri hatások is járulhatnak. Egy picit közelebb ér a Föld pályájához egy bolygó mini-bolygó és az máris kimozdul kicsinykét addigi pályájáról, alapjaiban megváltoztatva bolygónk globális hőmérsékletét. Kitör egy hosszú ideje békésen nyugvó vulkán, és több évig leromlanak a táplálékunkat adó terméshozamok. Mindezekhez még olykor előre nem látható emberi tevékenységek – lázadások, kiterjedt terrorcselekmények, puccsok, fenyegető erőfitogtatások – is bőven hozzájárulhatnak.

Ám terveznünk természetesen mindenképpen kell, elhárítani a fenyegető jelenségeket, védekezni és előretekinteni. A tudomány és főleg, alkalmazása, a napjainkban hatalmas haladást mutató technika ebben nagymértékben segít. Akár úgy is, hogy egyszer majd előre tudjuk jelezni a földrengéseket, a vulkánkitöréseket, és felkészülten védekezni tudunk ellenük.

Addig időnként aláereszkedik fentről, vagy felbukkan lentől a kiszámíthatatlan deusi akarat.

Szántó András

BÁNDE ZOLTÁN VILLÁJA ÉS NYARALÓTELEPE

Néhány éve, hogy új sorozatot indítottunk, amely már akkor is többek tetszését elnyerte, s azóta is népszerű. Így folytatjuk a sok érdekességgel tarkított utazást - a XX. század elejének Budapestjén. A www.melyenszanto.blog.hu szerzője, Szántó András ezúttal nem egy, a blogon megjelent írását ajánlotta figyelmünkbe, hanem egy kevésbé ismert főrabbit, dr. Bände Zoltánt és az ő gyereküdülését.

Bände Zoltán

A villatelep, a mai Lónyaytelep a XVIII-XIX. század fordulóján Grassalkovich Antal tölgyessel borított vadaskertje volt. A területet 1872-73-ban Lónyay Menyhért miniszterelnök vásárolta meg, aki 11 szobás villát építtetett magának a Szil utcában, birtoka egy részét pedig parcelláztatta és pesti barátainak – köztük Eötvös Lorándnak – adott el belőle többnyire kétholdas telkeket. Itt létesített gyerekeknek egy nyaralótelepet és építtetett magának egy nyaralót Bände Zoltán.

A kispesti főrabbi, Dr. Bände Zoltán 1883-ban született Ráckevén, szülei Bände Illés és Goldner Paula. 1897 és 1907 között a budapesti Rabbiképző növendéke volt. Tanulmányai befejezése után 1906-ban avatták bölcsészdoktorrá a Budapesti Tudományegyetemen (a mai ELTE-n), majd újabb vizsgák után 1908-ban avatták rabbivá. Ezután Csongrád városban teljesítette szolgálatát 1908-tól 1912-ig, amikor megpályázta és elnyerte Kispeszt főrabbijának állását. Jeles hitszónok volt, és sokat foglalkozott az ifjúság nevelésével. Hívei akkor látták utoljára, amikor 1944-ben elhurcolták Auschwitzba, ahonnan sajnos nem tért vissza. /Lányát, Bände Zsuzsát (Rosenberg Izidorné) is a holokauszt idején gyilkolták meg. S vélhetően felesége, Tafler Olga, akivel 1909-ben kötött házasságot, szintén ekkor vesztette életét./

Közben azonban Kispesztben dolgozott ugyan, de a nagy építési lázban Pestszentlőrincen telkeket vásárolt. Itt a Liliom utcai telkein (ma Széchenyi István utca 56-72.)

létesített egy hatalmas gyermeknyaralató tábor 1920-ban, melyet 1921 májusában további épületekkel bővített: nyitott gyermek-színpaddal, fedett uszonnázó helyiséggel és külön medencével a fiúk és a lányok részére. A régi épületben volt a konyha és a hálólhelyiségek.

Elég sok időt töltött a nyaralótelepen, ahol rendszerint híveit, valamint a gyerekek szüleit és pedagógusokat is vendégül láttak – amint ezt az alábbi családi fotó is mutatja.

Ekkoriban egy alkalommal Bände főrabbi a következők szerint indokolta döntését és a terveit:

– Sem Kispesztben, sem Pestszentlőrincen nincs nyári szabad uszoda és homokfürdő és így e telep létesítése sokban hozzájárulhat a jövő generáció egészségének fejlesztéséhez. A szellemiokről is gondoskodva van, amennyiben a főtantárgyakból póttanításban részesítjük az ott nyaralókat s a helybéli lelkészek közreműködésével a vallásérkölcseről sem feledkezünk meg. A testi táplálékot a felállítandó kisebb tehenészet fokozná.

A terv megvalósult és a nyaralótábor évekig nagyszerűen működött, amíg a történelem és a politika meg nem szakította ezt a kezdeményezést is.

Jiddis hét az IKI-ben

Az Izraeli Kulturális Intézet először rendezi meg egyhetes fesztiválját, amely középpontjában a „hipszer-jiddis” szubkultura az izraeli orthodox közösségek és a jiddis nyelv áll. A látogatók közös főzésen, nyelven és a zenén keresztül ismerhetik meg a tradicionális jiddis XXI. századi világát. Az esemény megnyitóján Yacov-Hadas Handelsman nagykövet elmondta, a jiddis nyelv és kultúra az elmúlt néhány évtizedben újjáéledt. Az elmúlt 30-40 év számos pozitív fejleményt hozott a jiddis számára. Akadémiai diszciplínaként komolyan tanulmányozták, és a jiddis irodalom is jelentős elismerésben részesült, ezt igazolja, hogy Isaac Bashevis Singer 1978-ban megkapta az irodalmi Nobel-díjat.

A hétfőn kezdődött fesztiválon előkerült a tolvajnyelv, volt jógázás jiddisül, de szó esett a Netflix-en futó Shitsel sorozatról is. /A még aktuális programokat mi is ismertetjük./

02.26. SZOMBAT

18:00-20:00

Osztrák zsidó zeneszerzők

Benjamin Harasko- Bass Bariton

Ekaterina Frolova – Violine

Andrea Linsbauer- Klavier

21:00-22:00 Jiddis Kvíz

02.27. VASÁRNAP

17:00-18:00 Alefbet

Dr. Toronyi Zsuzsanna

Kéziratolvasás workshop

19:00-20:00

Fegyva és Gazda Bence koncertje

Helyszín: Eötvös10

Gyerekek játéka a Nyaralótelepen

További részletek az Izraeli Kulturális Intézet Facebook oldalán.

Három magyar érem a pekingi téli olimpián Izraeli magyar síző a hatodik helyen

Minden idők legsikeresebb tél olimpiáját zárta múlt vasárnap Pekingben a magyar küldöttség, amely először szerzett egynél több érmet (hármát). Liu Shaong a vegyes váltóban és az 1000 méteren szerzett bronz után 500-on nyert és már kétszeres bajnoknak mondhatja magát. Gondolom „fél szemmel” többen figyelték az izraeli versenyzőket. Nos, Izraelben is nagy a boldogság, egy korábban magyar színekben versenyző síelő a 6. helyen végzett.

Liu Shaong aranyérmes • Fotó: MTI-Kovács Tamás

Bár tizennégy magyar sportoló vett részt az olimpián, komoly reményekkel csak a rövidpályás gyorskorcsolya versenyeket várhattuk. Bízunk az elmúlt években világ-, és Európa-bajnoki címeket begyűjtő Liu testvérekben és a címvédő férfi váltóban.

És már az első napon örülhettünk! Kónya Zsófia ugyan nem jutott tovább a nők 500 méteres versengésében, Jászpáti Petra viszont igen, ahogy mindhárom fiú – Liu Shaolin Sándor, Liu Shaong és John Henry Krueger – is 1000 méteren. A vegyes váltó pedig...

Az első körben, a futamgyőztes kvartettben még Krueger szerepelt az ifjabb Liu, Shaong helyett, akinek miután pozitív lett a Covid-tesztje, s csak napokkal később utazhatott a társak után. Az elődöntőben már vele lett első a négyes, amely a döntőben is jól kezdett, féltávon túl, a második helyen állt. Ám az egyik kanadai hölgy elsodorta Kónya Zsófiát és a fényesebb érmebe vetett reményünket, de a bronz is hatalmas örömet jelentett. Két nap múlva még boldogabbak voltunk – de csak pár percig. Petra két ezreddel (?) lemaradt a fináléről, de a Liu-fivérek az érmekért csatázhattak. Sanyi pedig a végén elsőként ért célba, míg öccse negyediként. Ám csak rövid ideig ünnepelethtük a sikert, mert Sanyit

kizárták, s a vegyes váltó után – ott a döntőbe csalták be a végül győztes házigazdákat – újabb aranyhoz segítettek Kínát. A kizárás miatt Shaong előrelépett a harmadik helyre, de nekünk az elvesztett arany fájt. Meg ami ezután jött...

A horror, tízfős létszámú 1500-as döntőben is érdekelték voltak Liuék, ám hiába küzdöttek, nem tudtak dobogóra állni. De a feketeleves csak ezután jött, a következő versenynapon, az említett három fiú, Nógrádi Bencével kiegészülve, egy rossz váltás miatt (is) csak a B döntőbe jutott.

A váltó kudarcra után nagyon csalódottak voltak a versenyzőink. Nem is sikerült beverekednie magát 500 méteren az elődöntőbe sem Sanyinak, sem Kruegernek. Shaong viszont remekelt. Meg-

nyerte a futamát, majd az elődöntőt is. S végül az első pillanattól az élen korcsolyázva a döntőt is! Immár kétszeres olimpiai bajnok lett, begyűjtötte pekingi harmadik, míg összesen negyedik érmét, s ő az első magyar sportoló, aki egy téli olimpián egynél több érmet szerzett. Két aranyával és két bronzával pedig minden idők legsikeresebb magyar téli olimpikonja.

A delegáció legpechesebbje az egy hónapja, a tallinni Eb-n hatodik he-

Évekkel ezelőtt lehetett tudni, hogy tehetségesek a Szöllös testvérek, Barnabás, Benjámín és Noa, de a honi síszövetség ahol tudott, keresztbe tett nekik, s egy inkorrekt eltiltás miatt a két fiú lemaradt a 2018-as olimpiáról. Apjuk, Szöllös Péter, aki versenyzett a magyar és az izraeli válogatottban úgy döntött, gyermekei izraeli színekben folytatják. A tavalyi világbajnokságon kombinációban Barnabás már izraeliként

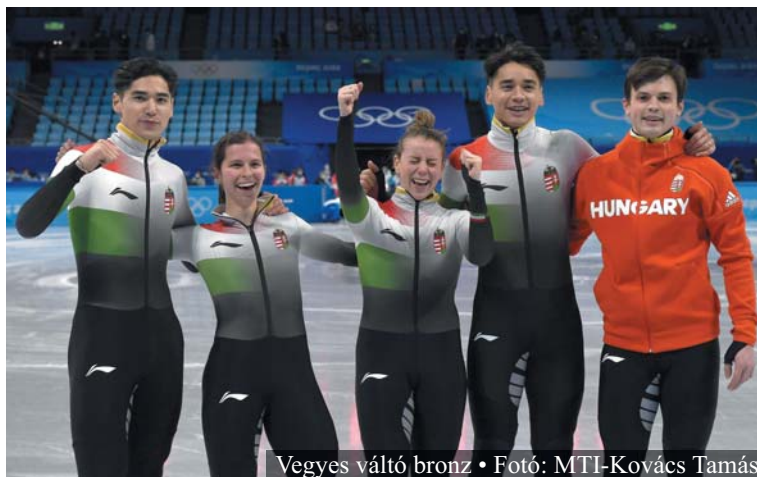
Szöllös Barnabás

lyen záró Scsetyinyina Júlia, Magyar Márk kettős, amely ezzel elérte, hogy 66 év után legyen magyar műkorcsolya páros az olimpián. Mégsem léphettek jégre, mert Márk PCR-tesztje a repülőtéren először nem mutatott eredményt, másodjára pozitív lett...

lett 13., két éve Noa még nagyobb sikert ért el: az Ifjúsági Téli Olimpián egy ezüst-, és egy bronzérmet (!) szerzett – Izraelnek.

A még mindig csak 18 éves Noának nem sikerült az olimpia, óriásműlesiklásban kiesett, míg műlesiklásban a 41. helyen zárt. Mint mondta, tanulni érkezett Pekingbe. Bátyja, Barnabás viszont a kombinációban a 6. lett, s ezzel beállította az eddigi legjobb izraeli téli eredményt, amelyet húsz éve a Galit Chait-Sergei Sakhnovski jégtáncpáros ért el. Az igazi nagy bravúr, hogy miután lesiklásban 11. lett, műlesiklásban a 2. (!) legjobb eredménnyel zárt. Ráadásul összesítésben alig egy másodperccel maradt le az éremről.

(schiller)

Vegyes váltó bronz • Fotó: MTI-Kovács Tamás

Pesti Sólet a New York-i Yeshiva Egyetemen

Korábban már beszámoltunk arról, hogy évek óta gyűjti, és könyvtárában elérhetővé teszi a Pesti Sóletet a különböző mérések szerint a világ második legjobb egyeteme, a Harvard, illetve a New York-i Yeshiva Egyetem. Ezúttal utóbbi vezetőjét, a magyar származású Zvi Erevi-t kérdeztük, hogy találtak rá lapunkra, s mi történik vele.

– Könyvtárunk, a New York-i Yeshiva Egyetem Mendel Gottesman Hebraica-Judaica Könyvtára széleskörű gyűjtőmunkát végez a magyar judaika területén, ahogyan általában az európai judaika területén is – kezdte Zvi Erenyi. – Már most is jelentős számú monográfiával és folyóirattal rendelkezünk ezen a területen, s a lehetőségeinknek megfelelően, aktívan törekszünk további, új források beszerzésére. Bár az írott magyar nyelvet folyékonyan értő hallgatóink és oktatóink száma erősen korlátozott, mégis érdemesnek tartjuk ezen anyagok gyűjtését, mert az anyag önmagában is érdekes és kutatási értékű. A Gottesman Könyvtár könyvtárközi kölcsönzés és helyszíni látogatások révén a szélesebb tudományos közösség és az érdeklődő közönség számára is elérhetővé teszi gyűjteményét.

Erenyi úr elmondta, rendszeresen áttekintik a különböző témákban újonnan megjelent anyagokat. Ez magában foglalja az Országos Széchenyi Könyvtár online katalógusában, a WorldCatban, az Izraeli Nemzeti Könyvtárban, illetve partnere, a Bouchal Kft. által kiadott listákban és más források átnézését.

– A Yeshiva Egyetem egy erőteljes, a zsidó gondolkodásban és hagyományokban gyökerező oktatási intézmény, amely a zsidó közösség és a tágabb világ erkölcsi és anyagi javulásának előmozdítására törekszik. Az egyetem kettős tantervet kínál, amely a zsidó tanulmányokat és szabad művészeti és tudományos kurzusokat foglal magában. A társult iskoláink pedig óriási lehetősé-

Yeshiva University

geket kínálnak a graduális és szakmai tanulmányokhoz. Bár egy sokoldalú egyetemi közösség részei, mindegyik iskola megőrzi egy kisebb intézmény intim jellegét. A Gottesman Könyvtár a helyi érdeklődésre számot tartó amerikai és nemzetközi folyóiratok széles skáláját gyűjti, amelyek gyakran olyan információkat tartalmaznak, amelyek máshol nem állnak rendelkezésre.

Zvi Erenyi hozzátette, tudomása szerint ugyan lapunkat eddig még nem használták fel kutatási projektben, de ez bármikor megtörténhet. Hang-

súlyozta, olyan folyóiratot kerestek, amely a budapesti zsidó közösséggel foglalkozik, s a Pesti Sólet tűnt a legalkalmasabbnak erre a célra. Kiemelte, lapunk – amely a könyvtár gyűjteményének része, s nem kizárt, hogy később digitalizálják – több szempontból is érdekes: tájékoztatást ad a Dohány zsinagógai közösség programjairól, fejleményeiről, amely önmagában is fontos; gyakran tartalmaz információkat új zsidó érdekű kiadványokról és eseményekről. Továbbá – s itt, külön kiemelte Dési János írásait, illetve a korábbi, vagy éppen most futó sorozatokat – minden számában érdekes cikkeket tartalmaz a legkülönbözőbb magyarországi zsidó témákról (is).

(sch)

Foto: Aidan Grant - www.facebook.com/YULibraries/

Jahrzeit-napok a falnál

A Dohány utcai Zsinagógában a fekete gránitból készült Jahrzeit-fal a kis névtáblák fölötti gyertyák évente öt alkalommal gyulladnak fel, s emlékeztetnek elhunyt hozzátartozóinkra, ismerősünkre. A négy Mázkir napon, vagyis Jajm Kippur, Smini Áceresz, Pészach 8. és Sovuajsz 2. napján és haláluk héber naptár szerinti évfordulóján – az előző estétől – világítanak szeretteinkért a gyertyák. Lapunk úgy segít Önöknek, hogy közreadjuk, elhunyt szeretteiknek mikor is van a Jahrzeitje.

Kerner Sarolta	március 5.	Illés Sándor	március 14.	Dancz Béla	március 21.	Faludi László	március 26.
Dr. Kéri Lajos	március 6.	Zoldán Sándor	március 15.	Kalmár-Marón Györgyné	március 21.	Markovics Györgyné	március 27.
Márkus László	március 7.	Rubin Simon	március 16.	Dénes István	március 21.	Grünwald Józsefné	március 28.
Markovits Sámuel	március 8.	Spira Jenő	március 16.	Gellértné Deutsch Ilona	március 21.	Dr. Kéri Lajosné	március 28.
Monoki József	március 8.	Reich Ferenc	március 17.	Tímárné Darvas Éva	március 21.	Koródi Péter	március 28.
Klein Ferenc H.elnök Pécs	március 10.	Schaffer D. Dezső	március 17.	Kövesi Lászlóné	március 22.	Gáti Ödön	március 29.
Sommer Istvánné	március 10.	Landler László	március 18.	Fekete Imréné	március 23.	Halmi Sándor	március 29.
Mór Neumann	március 12.	Ács Adalberg Tibor	március 20.	Reich Ferencné	március 25.	Kunos László	március 29.
Radvány Róth Tibor	március 13.	Berkovits Judit	március 20.		március 25.	Fenyves Miksáné	március 30.

